



دترمینیسیم و مروری نظری بر مواضع مطروحه در باب محیط و رفتار

هادی منافزاده^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۷/۰۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۸/۱۲

کد مقاله: ۴۸۴۶۲

چکیده

رابطه انسان و محیط و مناسبات فی مابین شان از جمله موضوعاتی است که از دیر باز مورد توجه اندیشمندان و پژوهشگران حوزه های مختلف علمی واقع گردیده است. یکی از مهمترین مباحث مطروحه در این حوزه، که مورد امان نظر جغرافی دانان و پژوهشگران حوزه روان شناسی محیطی واقع گردیده، موضوع "دترمینیسیم" یا "جبرگرایی محیطی" است. می توان ردپایی از مفهوم دترمینیسیم را در آثار اندیشمندانی نظیر بقراط، ارسطو و... مشاهده کرد. جبرگرایی محیطی در سطوح مختلف مورد تحلیل و بررسی اندیشمندان محیطی واقع گردیده است. در یک معنا رفتار آدمی تحت سلطه نیروهای اکولوژیکی قرار دارد، از این منظر برخی از نظریه پردازان معتقدند اهداف و انگیزه های انسانی تحت تاثیر این نیروها محدود و یا به عبارت بهتر هدایت می شوند. از این رو می توان جبرگرایی را نشأت گرفته از یک نظریه فلسفی دانست که طی آن انسان محدود به یک سری از شرایط محیطی و جغرافیایی شده است. بر اساس این دیدگاه انسان موجودی است بی اختیار! که بطور ناگهانی در یک اکوسیستم واقع شده است. این دیدگاه صرف- به انسان و محیط - به جهت نقض ماهیت وجودی انسان و بحث اختیار او، همواره مورد بحث اندیشمندان بوده است. این مقاله بر آن است تا با جمع آوری اطلاعات مکتوب کتابخانه ایی به تحلیل و تطبیق نظریات صادره در خصوص روابط انسان و محیط بپردازد و نهایتا با جمع بندی اطلاعات حاصله راه را برای مطالعات بعدی هموار سازد. مسلما آشنایی متخصصین حوزه های معماری و طراحی شهری با دانش هایی نظیر روان شناسی و علوم رفتاری می تواند زمینه را برای خلق فضاهایی متناسب با فرهنگ و نیاز مخاطبان هموار ساخته و سطح کیفی زندگی بشر را بهبود بخشد. در اصل شناخت و آشنایی متخصصان شهری با دانشهایی همچون روانشناسی محیطی و علوم رفتاری، می تواند زمینه ساز طراحی فضایی انسانی منطبق بر نیاز و فرهنگ مخاطبان را رقم زند.

واژگان کلیدی: جبر گرایی، معینی گری، امکان گرایی، محیط، ادراک، رفتار

۱- دانشجوی مقطع دکتری معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز- دانشکده هنر و معماری - تبریز/ ایران
Manafzadeh.arch@yahoo.com